

SADRŽAJ

PRVI DEO

UVOD U EKONOMIJU

1. Uvod u ekonomiju.....	2
Kontrolna pitanja.....	19
2. Nova politička ekonomija.....	20
2.1. Teorija javnog izbora.....	20
2.1.1. Tražnja za javnim dobrima.....	21
2.1.2. Model političkog birača.....	22
2.1.3. Teorija cena poreza i javnih finansija.....	22
2.1.4. Lindahalove porezne cene (ravnoteža).....	23
2.1.5. Wickselove javne finansije.....	24
2.1.6. Uloga birokratije i javni izbor.....	25
2.1.7. Teorija političke ekonomije, regulacije i deregulacije.....	26
2.1.8. Regulacija.....	27
2.1.9. Deregulacija.....	27
2.1.10. Model socijalne tržišne privrede.....	28
2.1.11. Optimalno funkcionisanje tržišne privrede.....	29
Kontrolna pitanja.....	30

DRUGI DEO

MAKROEKONOMIJA

1. Pojam makroekonomije.....	32
1.1. Pojam makroekonomije i mikroekonomije.....	32
1.1.1. Klasična makroekonomija.....	36
1.1.2. Sistemski pristup privrednom razvoju.....	37
1.1.3. Osnovne karakteristike velikog društvenog i velikog ekonomskog sistema.....	37
1.1.4. Odnos celine i delova.....	39
1.1.5. Sistem i okruženje.....	43
1.1.6. Funkcionisanje sistema.....	45
Kontrolna pitanja.....	47
2. Privredni rast i nivoi organizovanosti privrede.....	47
2.1. Opšta privredna ravnoteža.....	48

2.2. Stabilnost sistema.....	52
2.2.1. Uvodni pojmovi.....	52
2.2.2. Osnovne karakteristike procesa stabilizacije i destabilizacije velikog ekonomskog sistema	53
2.3. Optimalnost sistema	55
2.3.1. Uvodni pojmovi.....	55
2.3.2. Osnovne karakteristike približavanja i udaljavanja stanju optimalnosti velikog ekonomskog sistema.....	56
Kontrolna pitanja	58
3. Osnovne agregatne makroekonomske veličine	59
3.1. Društveni bruto proizvod, društveni proizvod i nacionalni dohodak	59
3.2. Analitička upotreba agregatnih izraza proizvodnje	60
Kontrolna pitanja	62
4. Materijalni uslovi i pretpostavke	63
4.1. Stepen razvijenosti privrede	63
4.2. Uslovljenost privrednog razvoja veličinom zemlje i stanovništva.....	69
4.3. Obim i struktura proizvodnih faktora	72
4.3.1. Jedinstvo i komplementarnost proizvodnih faktora	72
4.4. Stanovništvo i radna snaga kao faktor privrednog razvoja	74
4.4.1. Neke teorijske napomene pri razmatranju stanovništva	74
Kontrolna pitanja	77
5. Osnovni faktori rasta društvenog proizvoda	77
5.1. Složenost i brojnost faktora privrednog rasta.....	77
5.2. Neposredni faktori privrednog rasta.....	79
5.3. Posredni faktori privrednog rasta	80
5.4. Privredni rast i međusobni odnos investicija i potrošnje	80
5.4.1. Opšte napomene o optimizaciji privrednog rasta	80
5.4.2. Vremenski horizont posmatranja	83
5.4.3. Problem optimalnih proporcija između investicija i potrošnje	85
5.5. Granice ubrzanja stope rasta i stope investicija.....	86
Kontrolna pitanja	86
6. Tehnički progres i privredni rast	87
6.1. Pojam tehničkog progressa	87
6.2. Tehnički progres i tipovi privrednog razvoja	89
6.2.1. Osnovne karakteristike savremenog naučno-tehničkog progressa .	91
Kontrolna pitanja	94

7. Akumulacija i investicije.....	94
7.1. Akumulacija i privredni razvoj.....	94
7.2. Sistemski pristup odnosa akumulacije i privrednog razvoja.....	96
7.2.1. Akumulacija – potrošnja i privredni rast.....	99
7.2.2. Odnos akumulacije i potrošnje u svetlu optimizacije velikog ekonomskog sistema.....	103
7.3. Investicije i investiciona politika.....	104
7.3.1. Pojam i vrste investicija	104
7.3.2. Teorijski pristup izboru globalne strukture investicija.....	107
Kontrolna pitanja	116
8. Merenje vrednosti ekonomske aktivnosti: Bruto domaći proizvod.....	116
8.1. Kvantitativne varijable	117
8.2. Pravila za izračunavanje BDP-a.....	118
8.3. Odnos realnog BDP-a i nominalnog BDP-a.....	122
8.4. Deflator BDP-a.....	123
8.5. Lančano merenje vrednosti realnog BDP-a.....	124
8.6. Dva aritmetička izraza za merenje procentualnih promena	125
8.7. Komponente trošenja.....	126
8.8. Ostale mere dohotka	127
Kontrolna pitanja	130
9. Merenje troškova života: Potrošački indeks cena	131
9.1. Cena korpe roba.....	131
9.2. CPI u odnosu na deflator BDP-a	131
Kontrolna pitanja	132
10. Nacionalni dohodak, tražnja, potrošnja, investicije, javne nabavke ...	133
10.1. Podela nacionalnog dohotka.....	133
10.2. Šta određuje tražnju za robama i uslugama.....	134
10.3. Potrošnja.....	135
10.4. Investicije	136
10.5. Javne nabavke.....	137
10.6. Mnoštvo različitih kamatnih stopa	138
Kontrolna pitanja.....	139
11. Ravnoteža roba i usluga	140
11.1. Šta dovodi ponudu roba i usluga i tražnju za njima u ravnotežu	140
11.2. Ravnoteža na tržištu roba i usluga:	
Ponuda ekonomskih outputa i traženja za njima.....	140

11.3. Ravnoteža na finansijskim tržištima: Ponuda zajmovnih sredstava i tražnja za njima	141
11.4. Promene u štednji: Efekti fiskalne politike	143
11.5. Kob-Daglasova (Cobb – Douglas) funkcija proizvodnj	144
Kontrolna pitanja	146
12. Novac i inflacija	146
12.1. Šta je novac?	146
12.2. Funkcije novca	147
12.3. Vrste novca	148
12.4. Kako se meri količina novca	149
12.5. Kvantitativna teorija novca	151
12.6. Transakcije i kvantitativna jednačina	151
12.7. Funkcija tražnje za novcem i kvantitativna jednačina	153
12.7.1. Dve realne kamatne stope: ex ante (unapred) i ex post (unazad)	154
12.7.2. Nominalna kamatna stopa i tražnja novca	155
12.7.3. Troškovi čuvanja novca	155
12.7.4. Budući novac i tekuće cene	156
12.7.5. Društveni troškovi inflacije	157
12.8. Pojam i pojava inflacije	157
12.9. Merenje i vrste inflacije	160
12.10. Teorije inflacije	163
12.11. Posledice inflacije	165
12.12. Mere za suzbijanje inflacije	168
12.13. Monetarističko tumačenje inflacije	170
12.14. Uloga inflacije u ekonomiji	171
12.15. Hiperinflacija	172
12.15.1. Troškovi hiperinflacije	172
Kontrolna pitanja	173
13. Devizni kurs i platni bilans	174
13.1. Pojam i vrste deviznog kursa	174
13.2. Definicija platnog bilansa	176
13.3. Sistem društvenih potreba	179
13.4. Pojam monetarno-kreditnog sistema	181
Kontrolna pitanja	183
14. Centralna banka	184
14.1. Pojam i istorija centralne banke	184

14.2. Status, organizacija i upravljanje centralnom bankom	185
14.3. Funkcije centralne banke	188
14.4. Operacije i bilans centralne banke	197
14.5. Komponente koje određuju ponudu novca	198
14.6. Primarni novac	199
14.7. Stopa primarnog novca prema depozitima	200
14.8. Stopa rezervi banaka kod centralne banke	201
14.9. Komponente koje određuju ponudu novca	202
14.10. Evropska centralna banka (ECB)	204
Kontrolna pitanja	206
15. Teoretičari XX veka i novih ekonomskih pravaca	207
15.1. Kenzijanci	207
15.2. Neokenzijanci	209
15.3. Neoklasična i liberalna škola	210
15.4. Monetaristi	212
15.5. Austrijanci	213
Kontrolna pitanja	215
16. Mesto i uloga tržišta u ekonomiji	216
16.1. Pojam i uloga tržišta	216
16.2. Transakcioni troškovi	217
16.3. Funkcija tržišta	219
16.4. Oblici ispoljavanja tržišne konkurencije	222
16.5. Glavni kriterijumi klasifikacije tržišta	224
16.6. Tržište potpune ili savršene konkurencije	229
16.7. Tržište nepotpune ili nesavršene konkurencije	230
16.8. Monopolska konkurencija	231
16.9. Subjekti tržišta	232
16.10. Svetska trgovina i svetska tržišta i uloga razvijenih zemalja	234
16.11. Tržište kapitala i razvijene zemlje	237
16.12. Globalna finansijska tržišta	237
Kontrolna pitanja	238
17. Proizvodna funkcija	239
17.1. Poslovi proizvodne funkcije	240
17.1.1. Priprema proizvodnje	241
17.1.2. Proizvodno izvršenje	242
17.1.3. Organizacioni tipovi proizvodnje	244

17.1.4. Standardizacija i tipizacija proizvodnje	246
17.1.5. Specijalizacija i kooperacija proizvodnje.....	247
17.1.6. Metode rada i merenje radnog učinka	247
17.1.7. Tehnička kontrola proizvodnje.....	249
17.2. Elementi proizvodnje	251
17.2.1. Rad.....	251
17.2.2. Predmeti rada.....	252
17.2.3. Sredstva za rad.....	253
17.3. Proizvodnja i njene karakteristike	255
17.3.1. Proizvodna funkcija na nivou preduzeća.....	255
17.3.2. Simultane varijacije više faktora proizvodnje	257
Kontrolna pitanja	258
18. Globalizacija.....	259
18.1. Definisanje termina	259
18.2. O globalizaciji (teorijska osnova).....	262
18.3. Teorija globalizacije	265
18.4. Najvažniji teorijski pristupi ekonomskoj globalizaciji.....	268
18.5. Logika ekonomske globalizacije	270
18.6. Osobine procesa globalizacije	275
18.7. Karakteristike globalne ekonomije.....	275
18.8. Multinacionalne/transnacionalne kompanije – prednosti i nedostaci..	278
18.9. SAD kao globalna sila.....	280
18.10. Podela globalizacije.....	281
Kontrolna pitanja	282

TREĆI DEO

MIKROEKONOMIJA

1. Uvod u mikroekonomiju	284
1.1. Odlike mikroekonomije kao naučne discipline	284
1.2. Otkrivanje novih struktura i ponašanja u organizacijama	287
1.2.1. Nastanak novih teorija.....	287
1.2.2. „Disipativne“ strukture u organizacijama	290
1.2.3. Menadžment i pogledi na organizacije.....	292
1.2.4. Kreativni menadžment.....	293
1.2.5. Timski rad u organizaciji koja uči	295
1.2.6. „Kultura postignuća“ u organizaciji koja uči	297

1.2.7. Elementi organizacionog struktuiranja.....	299
1.2.8. Modeli organizacionog struktuiranja.....	301
1.2.8.1. Funkcionalni model.....	302
1.2.8.2. Divizioni model.....	304
1.2.8.3. Hibridni model	306
1.2.8.4. Matrični model	306
Kontrolna pitanja:	308
2. Teorije ponašanja potrošača i teorije tražnje i ponude	308
2.1. Funkcija tržišne tražnje	308
2.2. Potrebe potrošača	310
2.3. Funkcija budžeta	312
2.4. Cena kao mikroekonomska kategorija	313
2.5. Cenovni paradoksi	317
2.6. Elastičnost tražnje.....	318
2.7. Analiza ponude proizvoda	319
2.7.1. Skala i kriva ponude	319
2.7.2. Elastičnost ponude	320
2.7.3. Ravnotežne cene i ravnotežne količine	321
Kontrolna pitanja.....	321
3. Tržište faktora proizvodnje	322
3.1. Tržište faktora proizvodnje	322
3.2. Kapital i kamata	324
3.2.1. Odlike kapitalnih dobara (kapitala).....	324
Kontrolna pitanja:.....	327
4. Prihodi i troškovi.....	327
4.1. Prihodi firme	327
4.1.1. Modaliteti prihoda u uslovima konkurencije	327
4.1.2. Prihod firme u monopolskim uslovima	328
4.2. Pojam troškova	329
4.2.1. Troškovi.....	330
4.2.2. Ukupni, fiksni i varijabilni troškovi i obim proizvodnje.....	331
4.2.3. Granični troškovi i njihovo značenje.....	332
4.2.4. Ukupni i granični prihod i njihovo značenje.....	333
4.3. Prirodne vrste troškova	334
4.3.2. Troškovi sredstava za rad	335
4.3.3. Troškovi rada.....	337

4.4. Promena strukture prirodnih vrsta troškova	338
4.4.1. Troškovi predmeta rada	340
4.4.2. Troškovi sredstava za rad	341
4.4.3. Troškovi tuđih usluga	341
4.5. Troškovi sa stanovišta mogućnosti evidentiranja	342
4.5.1. Direktni troškovi	342
4.5.2. Indirektni troškovi	342
4.5.3. Troškovi prema mestu nastajanja	343
4.5.4. Troškovi prema nosiocima	345
4.6.5. Troškovi prema metodama njihovog obračuna	346
4.6.6. Troškovi prema složenosti	348
4.6.7. Troškovi prema načinu utvđivanja	348
4.7. Ponašanje troškova u odnosu na rast proizvodnje i prometa	350
4.7.1. Fiksni troškovi	350
4.7.2. Relativno fiksni troškovi	351
4.7.3. Proporcionalni troškovi	353
4.7.4. Degresivni troškovi	353
4.8. Profit	356
4.9. Troškovi i oblici profita	358
4.9.1. Klasifikacija troškova	358
4.9.2. Oblici profita	360
Kontrolna pitanja	361
5. Tržišta	362
5.1. Tržište: mehanizmi i institucije tržišta	362
5.2. Tržišta	367
5.3. Tržišne strukture i tržišne forme	369
5.3.1. Konkurentno tržište, kompetitivno tržište ili tržište potpune konkurencije	371
5.3.2. Oligopolsko tržište	374
5.3.2.1. Opšte karakteristike tržišnog ponašanja u oligopolu	376
5.3.2.2. Ograničenja ulaska na oligopolsko tržište	378
5.3.3. Monopolsko tržište	379
5.3.4. Faktori koji dovode do nastanka monopola	384
5.4. Uslovi nastanka monopola	386
5.4.1. Monopolske cene i monopolski profit	387
5.4.2. Državno regulisanje cena monopoliste	389
5.4.3. Monopolistička konkurencija	389
5.4.4. Karakteristike tržišnih struktura savremenog kapitalizma	391

5.5. Eksternalije.....	392
5.6. Uticaj poreza i subvencija na pozicije tržišnih aktera	394
5.7. Instrumenti državne intervencije i njihov uticaj na mikroekonomske subjekte	394
5.7.1. Porezi kao instrument državne intervencije	394
5.7.2. Subvencije	396
5.7.3. Javni zajmovi (javni dug)	397
Kontrolna pitanja.....	397
6. Činioci proizvodnje	398
6.1. Rad kao činilac procesa proizvodnje.....	398
6.1.1. Pojam rada i radne snage	398
6.2. Osnovna sredstva.....	399
6.2.1. Pojam i obeležja osnovnih sredstava	399
6.2.2. Vrste osnovnih sredstava	400
6.2.3. Osnovna sredstva u upotrebi	400
6.2.4. Osnovna sredstva u pripremi	403
6.2.5. Osnovna sredstva izvan upotrebe	403
6.2.6. Osnovna sredstva u vrednosnom obliku.....	403
6.2.7. Izvori finansiranja osnovnih sredstava	403
6.2.8. Tehnička opremljenost rada	405
6.2.9. Izbor sredstava za rad	405
6.3. Kapaciteti osnovnih sredstava	406
6.4. Vrednosti osnovnih sredstava.....	410
6.5. Revalorizacija osnovnih sredstava	411
6.6. Trošenje osnovnih sredstava	412
6.7. Metode obračuna trošenja osnovnih sredstava	414
6.8. Obrtna sredstva.....	416
6.8.1. Pojam i karakteristike obrtnih sredstava	416
6.8.2. Pokazatelji obrtnih sredstava.....	418
6.8.3. Izračunavanje potrebnih obrtnih sredstava.....	420
6.9. Likvidnost preduzeća	421
Kontrolna pitanja.....	423
7. Akumulacija i investicije.....	424
7.1. Akumulacija i privredni razvoj.....	424
7.1.1. Sistemski pristup odnosa akumulacije i privrednog razvoja	425
7.1.2. Akumulacija – potrošnja i privredni rast.....	429

7.1.3. Odnos akumulacije i potrošnje u svetlu optimizacije velikog ekonomskog sistema.....	432
7.2. Izvori akumulacije.....	434
7.2.1. Osnovni izvori.....	434
7.3. Dodajni izvori akumulacije.....	435
7.4. Amortizacija kao dodajni oblik akumulacije.....	436
7.4.1. Inostrana sredstva kao dopunski izvori akumulacije.....	438
7.4.2. Forme i metodi obrazovanja akumulacije.....	440
7.4.3. Uloga cena u formiranju akumulacije.....	441
7.4.4. Upotreba inflacije kao metoda prinudne štednje.....	442
7.5. Investicije.....	444
7.5.1. Pojam investicija.....	444
7.5.2. Vrste investicija.....	445
7.5.3. Finansiranje investicija.....	446
7.6. Investicije i ekonomski razvoj.....	450
7.7. Politika donošenja investicionih odluka.....	454
Kontrolna pitanja.....	461
8. Principi ekonomije i optimalizacija poslovanja.....	462
8.1. Produktivnost rada.....	462
8.1.1. Merenje produktivnosti rada.....	466
8.1.2. Vrednosno merenje produktivnosti.....	468
8.1.3. Radna metoda merenja produktivnosti.....	476
8.2. Osnovni faktori produktivnosti rada.....	469
8.2.1. Tehničko-tehnološki faktori produktivnosti rada.....	471
8.2.2. Organizacioni faktori produktivnosti rada.....	474
8.2.3. Društveni faktori produktivnosti rada.....	476
8.2.4. Prirodni faktori produktivnosti rada.....	476
8.3. Faktori koji utiču na smanjenje produktivnosti rada.....	476
8.4. Mogućnosti povećanja produktivnosti rada.....	478
8.5. Motivacija za rad i produktivnost rada.....	480
8.6. Princip ekonomičnosti.....	482
8.6.1. Pojam i značaj ekonomičnosti.....	482
8.6.2. Merenje ekonomičnosti.....	482
8.7. Faktori ekonomičnosti.....	484
8.8. Analiza ekonomičnosti.....	489
8.8.1. Mogućnosti povećanja ekonomičnosti.....	491
8.9. Princip rentabilnosti.....	491
8.9.1. Pojam i značaj rentabilnosti.....	491

8.9.2. Merenje rentabilnosti.....	492
8.9.3. Mogućnosti povećanja rentabilnosti.....	493
8.10. Analiza rentabilnosti poslovanja	494
8.11. Optimalizacija poslovanja	502
8.11.1. Optimalizacija procesa proizvodnje	503
8.11.2. Grafički metod.....	504
8.11.3. Simpleks metod	505
Kontrolna pitanja.....	506
9. Proizvodnja.....	507
9.1. Proizvodnja.....	507
9.1.1. Proizvodna funkcija.....	508
9.1.2. Proizvodna funkcija sa jednim varijabilnim faktorom	509
9.1.3. Ekonomija razmera.....	510
9.1.4. Proizvodna funkcija sa dva varijabilna faktora	510
9.2. Elementi proizvodnje	511
9.2.1. Izvori faktora društvene proizvodnje	511
9.3. Podela rada u društvu	516
9.3.1. Pojam i podela rada	516
9.4. Prirodna podela rada.....	516
9.5. Društvena podela rada	517
9.6. Ostali oblici podele rada.....	519
9.6.1. Zakon srazmerne podele društvenog rada	520
9.7. Ekonomska struktura društva	522
9.8. Proizvodne snage.....	522
9.9. Proizvodni odnosi.....	525
9.10. Raspodela	527
9.11. Razmena i potrošnja	529
9.11.1. Razmena	529
9.11.2. Potrošnja.....	531
Kontrolna pitanja.....	533
10. Plan i tržište	534
10.1. Opšti pristup problemu	534
10.2. Uloga tržišta u sistemu funkcionisanja privrede	535
10.3. Domen delovanja plana	536
Kontrolna pitanja	538

11. Internet.....	538
11.1. Internet kao sredstvo i način komuniciranja preduzeća sa okruženjem.....	538
11.1.1. Definisanje Interneta	539
11.1.2. Servisi Interneta.....	541
11.1.3. Elektronska pošta - E-mail.....	541
11.1.4. World Wide Web.....	542
11.1.5. Internet marketinga.....	544
11.1.6. Prezentacija preduzeća putem Interneta.....	547
Kontrolna pitanja.....	550

LITERATURA.....551